

KOEIEN & KANSEN-BEDRIJVEN SNELLER GEGROEID

Gerben Doornewaard, Alfons Beldman en Co Daatselaar

In *Agri-Monitor* van oktober 2006 was te lezen dat de bedrijfsomvang van de Koeien & Kansen (K&K)-bedrijven fors gegroeid is in de periode 1999 tot en met 2004. Het bedrijfssaldo per bedrijf bleek in 2004 met bijna 43.000 euro te zijn gestegen ten opzichte van 1999 en de kasstroom met ruim 6.600 euro te zijn gedaald. Dit artikel beschrijft in hoeverre de ontwikkeling van de bedrijfsstructuur en de bedrijfsresultaten op de K&K-bedrijven verschilt van bedrijven die in 1999 qua bedrijfsstructuur vergelijkbaar waren.

Vergelijk met spiegelgroep

Voor het jaar 1999 is er voor elk K&K-bedrijf een zogenaamde spiegelgroep samengesteld die qua bedrijfsstructuur zo goed mogelijk overeen komt met het te beoordelen K&K-bedrijf. Hierbij is gebruik gemaakt van het programma Face-IT en het Bedrijven-Informatienet van het LEI (het Informatienet). Face-IT zoekt een groep bedrijven uit het Informatienet die wat betreft de opgegeven selectiekenmerken zo goed mogelijk overeenkomt en berekent hiervan het gemiddelde resultaat, in de regel gebaseerd op 10 tot 20 bedrijven. Omdat in 1999 de spiegelgroepen zijn samengesteld op basis van een gelijke bedrijfsstructuur, konden via deze methode vooral de sterke en zwakke punten in de bedrijfsvoering worden opgespoord. Voor het jaar 2004 zijn de spiegelgroepen van 1999 opnieuw bekeken en zijn er opnieuw gemiddelden berekend, nu van de resultaten van 2004. Op deze manier kan inzichtelijk worden gemaakt in hoeverre de K&K-bedrijven zich anders hebben ontwikkeld ten opzichte van de spiegelgroepen en welke gevolgen dat heeft gehad voor de bedrijfsresultaten. Niet alle bedrijven die in 1999 deel uitmaakten van de spiegelgroepen waren in 2004 nog aanwezig in het Informatienet doordat er sprake is van verloop. Wanneer een bedrijf in 2004 niet meer in het Informatienet aanwezig bleek te zijn, is dit bedrijf ook niet meegenomen in de spiegelgroep van 1999.

Koeien & Kansen sneller gegroeid

In de periode 1999 tot en met 2004 is de oppervlakte cultuurgrond op de K&K-bedrijven met ruim 11 ha toegenomen. De oppervlakte cultuurgrond bij de spiegelgroepen is in dezelfde periode met bijna 9 ha toegenomen. Op de K&K-bedrijven is de oppervlakte cultuurgrond dus met ruim 2 ha meer toegenomen dan bij de spiegelgroepen (tabel 1). Verder blijkt de totale melkproductie per bedrijf bij de K&K-bedrijven met respectievelijk 45.000 kg meer zijn toegenomen dan bij de spiegelgroepen. De intensiteit is bij beide groepen bedrijven niet veel veranderd ten opzichte van 1999.

Tabel 1 Ontwikkeling bedrijfsstructuur (2004-1999) Koeien & Kansen en spiegelgroep

	Verskil 2004-1999 K&K	Verskil 2004-1999 spiegelgroep	Verskil in ontwikkeling K&K en spiegelgroep
Cultuurgrond (ha)	+ 11,2	+ 8,8	+ 2,4
Aantal koeien (aantal stuks)	+ 21,6	+ 17,3	+ 4,3
Totale melkproductie bedrijf (kg *1000)	+ 163	+ 118	+ 45
Intensiteit (kg melk/ha voederoppervlak)	- 331	- 317	- 14

Saldo beter, kasstroom slechter

De totale opbrengsten rundvee (melk, omzet en aanwas en overige aan rundveetak gerelateerde opbrengsten) zijn bij de K&K-bedrijven in 2004 met circa 1,50 euro per 100 kg melk gestegen ten opzichte van 1999. Bij de spiegelgroep was dat circa 0,70 euro per 100 kg melk. De totale opbrengsten zijn bij K&K dus 0,80 euro per 100 kg melk meer gestegen dan bij de spiegelgroep. De totale toegerekende kosten zijn bij de K&K-bedrijven ook meer gestegen, echter zeer beperkt (0,07 euro/100 kg melk), waardoor het

voordeel met betrekking tot het saldo rundvee van de K&K-bedrijven nog ruim 0,70 euro per 100 kg melk bedraagt. Doordat het saldo overig op de K&K-bedrijven meer is gedaald dan bij de spiegelgroep, is de ontwikkeling van het saldo bedrijf op de K&K-bedrijven nog maar krap 0,20 euro per 100 kg melk hoger.

Tabel 2 Ontwikkeling economisch resultaat (2004-1999) Koeien & Kansen en spiegelgroep (euro per 100 kg melk)

	Verschil 2004-1999 K&K	Verschil 2004-1999 spiegelgroep	Verschil in ontwikkeling K&K en spiegelgroep
Totaal opbrengsten rundvee	+ 1,51	+ 0,71	+ 0,80
Totaal toegerekende kosten rundvee	+ 1,09	+ 1,02	+ 0,07
Saldo rundvee	+ 0,42	- 0,31	+ 0,73
Saldo overig	- 0,70	- 0,15	- 0,56
Saldo bedrijf	- 0,28	- 0,46	+ 0,18
-Totaal niet toegerekende kosten fiscaal	+ 6,37	+ 5,12	+ 1,25
Productieresultaat	- 6,65	- 5,58	- 1,08
- Betaalde rente	+ 1,28	+ 0,27	+ 1,01
Bedrijfswinst ¹	- 7,93	- 5,85	- 2,08
+ Afschrijvingen	+ 4,19	+ 3,51	+ 0,68
Kasstroom ²	- 3,75	- 2,34	- 1,40

1) Gezinsinkomen uit bedrijf. 2) De kasstroom is hier gedefinieerd als de som van bedrijfswinst en afschrijvingen. De posten inkomen buiten bedrijf, belastingen en gezinsbestedingen zijn hierin niet verwerkt.

De totale niet-toegerekende kosten zijn bij de K&K-bedrijven met 1,25 euro per 100 kg melk meer gestegen dan bij de spiegelgroepen, vooral door hogere kosten voor werk door derden en grond en gebouwen. Ook de rentekosten zijn op de K&K-bedrijven met circa 1 euro per 100 kg melk sneller gestegen. De bedrijfswinst op de K&K-bedrijven is hierdoor met ruim 2 euro per 100 kg melk meer gedaald dan bij de spiegelgroep. Omdat de afschrijvingen op K&K-bedrijven meer zijn gestegen dan bij de spiegelgroep (en afschrijvingen wel kosten zijn, maar geen uitgaven), is het verschil in ontwikkeling van de kasstroom ten opzichte van de spiegelgroep kleiner in vergelijking met het verschil in ontwikkeling van de bedrijfswinst. De kasstroom is op de K&K-bedrijven namelijk 1,40 euro per 100 kg melk meer gedaald dan bij de spiegelgroep. In het bovenstaande is steeds gesproken over de resultaten per 100 kg melk. De K&K-bedrijven zijn zoals al aangegeven meer gegroeid en produceren in 2004 dus meer kilogrammen melk dan de spiegelgroep. Hierdoor blijkt het totale bedrijfssaldo bij K&K ongeveer 9.100 euro meer te zijn toegenomen dan bij de spiegelgroep. De kasstroom is op de K&K-bedrijven echter met 11.700 euro verslechterd ten opzichte van de spiegelgroepen.

Conclusies en discussie

De K&K-bedrijven zijn tussen 1999 en 2004 sneller gegroeid dan spiegelgroepen die in 1999 een vergelijkbare omvang hadden. De snellere groei ging gepaard met grotere investeringen waardoor niet-toegerekende kosten en betaalde rente fors meer zijn gestegen. De ontwikkeling van de kasstroom was op de K&K-bedrijven daardoor slechter dan bij de spiegelgroep. De snellere groei heeft in 2004 dus niet geleid tot betere resultaten. Niet duidelijk is of de K&K-bedrijven in de periode 1999-2004 een betere uitgangssituatie voor de toekomst hebben gecreëerd. Zo zouden de K&K-bedrijven in 2004 gemiddeld meer overcapaciteit (stal, melkstal) kunnen hebben dan de spiegelgroep waardoor ze in de toekomst makkelijker verder kunnen groeien. Omdat deze gegevens niet beschikbaar zijn van de spiegelgroepen, blijft deze vraag tot nu toe onbeantwoord. De toekomst zal het uitwijzen.

Meer informatie:

Koeien & Kansen website: <http://www.koeienenkansen.wageningen-ur.nl/>